

Sygn. akt VIII U 820/20

Uzasadnienie wyroku w całości

Decyzją z 7.02.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., na podstawie art. 138 ust. 3 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm; dalej też ustawa emerytalna), zobowiązał Bank (...) S.A. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1.12.2019 r. do 31.12.2019 r. w łącznej kwocie 1955,28 zł z tytułu emerytury przysługującej K. O., która zmarła 22.11.2019 r. wobec czego w/w świadczenie za grudzień 2019 r. jej nie przysługiwało.

/decyzja k. 65 akt ZUS/

Od wymienionej decyzji Bank (...) S.A. złożył odwołanie, wnosząc o zamianę zaskarżonej decyzji i stwierdzenie, że Bank nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty 1955,28 zł, ewentualnie o uchylenie decyzji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. /odwołanie k.3-5/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie. /odpowiedź na odwołanie k. 13/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wypłacał K. O. świadczenie emerytalne, zgodnie z jej wnioskiem, na wskazany przez nią rachunek bankowy w Banku (...) S.A. z siedzibą w W., którego K. O. nie była posiadaczem, ani współposiadaczem /okoliczności niesporne/.

Termin płatności emerytury dla K. O. był ustalony na 15-ty dzień miesiąca. /okoliczności niesporne/.

K. O. zmarła 22.11.2019 r. /okoliczność niesporna, odpis aktu zgonu k. 56 akt ZUS/.

Ostatnie świadczenie emerytalne za grudzień 2019 r. dla K. O. ZUS wpłacił w/w na rachunek bankowy w Banku (...) S.A. w dniu 12.12.2019 r., tj. po śmierci K. O., w kwocie 1955,28 zł /okoliczności niesporne/.

Organ emerytalny wstrzymał wypłatę świadczenia dla K. O. od stycznia 2002 r. /okoliczność niesporna/.

Pismem z 14.01.2020 r. ZUS wezwał odwołujący się Bank (...) S.A. do zwrotu świadczenia za grudzień 2019 r. w wysokości 1955,28 zł przekazanego K. O. na w/w rachunek bankowy /okoliczność niesporna/.

Odwołujący się Bank (...) S.A. w odpowiedzi na w/w pismo odmówił zwrotu wnioskowanej kwoty ponieważ ZUS zrealizował świadczenie na rachunek bankowy, który nie jest prowadzony dla K. O., ale dla innej osoby i jednocześnie poinformował ZUS, że Bank zwrócił się do klienta Banku, aby złożył dyspozycję dokonania przelewu kwoty 1955,28 zł z tytułu nienależnego świadczenia za grudzień 2019 r. na wskazany przez ZUS rachunek bankowy /pismo Banku (...) k. 9, pismo Banku k. 10/

W efekcie ZUS I Oddział w Ł. wydał zaskarżoną decyzję z 7.01.2020 r., mocą której zobowiązał Bank (...) S.A. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1.12.2019 r. do 31.12.2019 r. w łącznej kwocie 1955,28 zł z tytułu emerytury dla K. O., która zmarła 22.11.2019 r. wobec czego w/w świadczenie za grudzień 2019 r. jej nie przysługiwało. /decyzja k. 65 akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny był bezsporny i został odtworzony na podstawie powołanych dokumentów, których wartości dowodowej nie kwestionowała żadna ze stron, a i Sąd nie znalazł żadnych powodów by czynić to z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne.

Spór sprowadzał się do ustalenia, czy odwołujący się Bank (...) S.A. z siedzibą w W. jest zobowiązany do zwrotu świadczenia emerytalnego wypłaconego za grudzień 2019 r. dla zmarłej w dniu 22.11.2019 r. K. O., które wpłynęło na wskazany przez nią rachunek bankowy w dniu 12.12.2019 r., którego zmarła nie była ani posiadaczem, ani współposiadaczem.

Stosownie do dyspozycji art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 53 z późn. zm.) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Z kolei w myśl art. 138 ust. 2 cytowanej ustawy za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu (ust. 3 art. 138 ustawy emerytalnej).

Odnosząc powyższe do omawianego stanu faktycznego należy stwierdzić, że nie może być jakichkolwiek wątpliwości, że śmierć osoby uprawnionej do emerytury powoduje ustanie prawa do świadczenia (art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej).

Zgodnie z art. 138a ustawy emerytalnej, Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy, za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy; przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Przepis ten reguluje wyłącznie taką sytuację, w której nie ma osoby zobowiązanej do zwrotu świadczenia mającego charakter pobranego nienależnie, a wpłaconego przez organ rentowy na rachunek bankowy świadczeniobiorcy. Odnosi się więc do wpłat dokonanych na rachunek prowadzony indywidualnie dla świadczeniobiorcy, czyniąc bank zobowiązanym do zwrotu organowi rentowemu świadczeń przekazanych za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Celem regulacji wynikającej z art. 138a powołanej ustawy jest umożliwienie organowi rentowemu odzyskania świadczeń, które bez jego winy zostały wypłacone, pomimo ustania do nich prawa, a nie ma podstaw, aby uznać, że pobrała je jakakolwiek osoba, która zobowiązana byłaby do ich zwrotu w myśl zasad w nim zapisanych (zob. uchwała SN z 13.06.2006 r., II UZP 7/06, LEX nr 182934).

W uchwale z 6.05.2009 r., II UZP 2/09 (OSNP 2009 nr 19-20, poz. 265) Sąd Najwyższy trafnie stwierdził, że art. 55 Prawa bankowego stanowi jedynie o formach zwrotu i jedynie w tym zakresie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 138a ustawy emerytalnej. Przepis art. 138a ustawy emerytalnej jest jedynie podstawą do wydania decyzji w przedmiocie zwrotu świadczenia wpłaconego na rachunek bankowy. Można więc uznać, że pomiędzy powyższymi normami nie zachodzi sprzeczność wymagająca usunięcia za pomocą reguł kolizyjnych.

Jak słusznie wskazał SN w wyroku z 9.03.2011 r. w sprawie I UK 327/11 (Lex nr 1212048) „art. 138a u.e.r.f.u.s. stanowi jedynie podstawę do wydania przez organ rentowy - w przypadku odmowy dobrowolnej wypłaty przez bank - decyzji obciążającej zwrotem świadczenia wpłaconego na rachunek bankowy po śmierci jego posiadacza oraz otwiera

drogę postępowania egzekucyjnego w administracji, natomiast podstawę obowiązku banku stanowi art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy z 1997 r. - Prawo bankowe”.

Zgodnie z art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 2357 ze zm.), w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, oszczędnościowo-rozliczeniowego lub terminowej lokaty oszczędnościowej bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na nie dokonany przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego albo uposażenie w stanie spoczynku, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie, skierowanym do banku.

Wskazana wyżej regulacja nie znajdują jednak zastosowania w niniejszej sprawie.

Zarówno art. 138a ustawy emerytalnej, jak i art. 57 w zw. z art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo bankowe skierowane są do banku prowadzącego rachunek świadczeniobiorcy. Omawiane uregulowania prawa bankowego dotyczą zwrotu kwot świadczeń przekazanych na rachunek świadczeniobiorcy za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy.

W art. 55 ust. 1 pkt 2 Prawo bankowe, jak trafnie zaakcentował odwołujący się Bank (...) S.A., mowa o śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, oszczędnościowo - rozliczeniowego lub terminowej lokaty oszczędnościowej.

Sąd Okręgowy zważył, że w realiach n/n sprawy świadczenie emerytalne za grudzień 2019 r. ma bez wątpienia charakter świadczenia nienależnego - wypłacone zostało po śmierci świadczeniobiorcy K. O. zmarłej 22.11.2019 r. Sąd Okręgowy miał jednak na uwadze również i to, że zmarła K. O. nie była posiadaczem rachunku osobistego w Banku (...) S.A., na który co miesiąc przekazywana była jej emerytura. Sąd Okręgowy zważył, że bank, nie ma żadnego wpływu na to, jakie środki finansowe, z jakich tytułów i na jakie rachunki wpływają. To posiadacz rachunku jest jego dysponentem. W kwestii stosunków łączących emeryta z organem rentowym, to emeryt decyduje i wskazuje organowi rentowemu na jaki rachunek bankowy ma być przelewane świadczenie emerytalne. Ustawodawca zapewnił emerytom pełną swobodę. Skoro rachunek nie należał do świadczeniobiorcy lecz do innej osoby, no to w efekcie brak jest podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu od Banku (...) S.A kwoty 1.955,28 zł.

Dodać także należy, że mimo iż do zwolnienia banku z obowiązku zwrotu wypłaconego świadczenia niezbędne jest wskazanie osoby, której dokonano wpłaty przed otrzymaniem wniosku ZUS o zwrot należności, to jednak dotyczy to tylko dokonanej po śmierci posiadacza rachunku bankowego wypłaty z tego rachunku, obejmującej świadczenie emerytalne przekazane za okres po śmierci uprawnionego (art. 55 ust. 3 ustawy Prawo bankowe). W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja nie miała miejsca - świadczenia wpływały bowiem na rachunek innej osoby niż zmarła K. O..

Z uwagi na powyższe, na mocy art. 477[14] § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że Bank (...) S.A. nie jest zobowiązana do zwrotu świadczenia za okres od 1 do 31.12.2019 r. w kwocie 1.955,28 zł wypłaconej tytułem emerytury przysługującej K. O., o czym orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw z. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 roku, poz. 265 ze zm.) Sąd Okręgowy zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł., jako strony przegrywającej, kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok został wydany na posiedzeniu niejawnym na zasadzie art. 1481 § 1 k.p.c., albowiem Sąd na podstawie pism wniesionych przez strony i zaferowanych dowodów z dokumentów doszedł do przekonania, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, tym bardziej, że strony w sposób jednoznaczny wyraziły już swoje stanowiska.

A.P.